

Nr 447.

Av herr Jansson i Örebro m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående anslag till statens sinnessjukhus: avlöningar m. m.

I proposition nr 145 med förslag om anslag till statens sinnessjukhus m. m. framträder på nytt den styvmoderliga behandling, som sinnessjukvården röner från statens myndigheter. Redan medicinalstyrelsens anslagsäskanden måste betraktas som otillräckliga i fråga om anslag till avlöningar, omkostnader och nyutrustning. Trots detta har departementschefen funnit för gott att betydligt reducera styrelsens förslag.

Det otillräckliga antalet vårdplatser medför — som medicinalstyrelsen också påpekar i sina petita — en kraftig överbeläggning å sinnessjukhusen. Dessa förhållanden medföra ett pressande merarbete för den alltför fåtaliga personalen och försvåra möjligheterna att utnyttja de hjälpmedel och behandlingsmöjligheter, som nu stå till den moderna psykiatriens förfogande. Detta hämmar patienternas tillfrisknande, förlänger deras sjukhusvistelse och skärper ytterligare otillräckligheten av vårdplatser.

Den alltmer ökade överbeläggningen vid sinnessjukhusen utgör ett av de svåraste hindren för en rationell vård av de psykiskt sjuka, konstaterar överinspektören för sinnessjukvården med. dr Gunnar Lundquist i sin årsberättelse. En annan mycket allvarlig olägenhet inom sinnessjukvården är det otillräckliga antalet läkare och sköterskor. Vid flertalet sinnessjukhus ha överläkarna avdelningar på 500—700 patienter, och vissa avdelningssköterskor ha upp till 90 patienter på sina avdelningar.

Antalet vårdade patienter vid sinnessjukhusen visar en ständig ökning under den gångna femårsperioden. Under fjolåret hade de statliga sinnessjukhusen en överbeläggning på i genomsnitt 18 procent. På vissa sjukhus har överbeläggningen gått upp till omkring 40 procent. Det borde vara ett oavvisligt humanitetskrav i vårt nutida kultursamhälle, att de psykiskt sjuka äntligen få de vårdresurser, som de äro berättigade till, understryker dr Lundquist. Det är dessutom en socialekonomisk kapitalinvestering, som flerdubbelt kommer att löna sig.

De av medicinalstyrelsen föreslagna utökningarna av personal motiveras dels genom tillkomsten av nya vårdplatser, dels ock för en välbehövlig förstärkning av personalen å hårt anstängda avdelningar. Den av styrelsen föreslagna personalförstärkningen samt vissa löneuppflyttningar medföra ett ökat anslagsbehov till avlöningar: för ordinarie

tjänstemän 1 455 000 kronor, för icke ordinarie tjänstemän 650 000 kronor samt därtill rörligt tillägg. Avlöningsstaten skulle enligt medicinalstyrelsens förslag sluta på 49 700 000 kronor.

Departementschefen har emellertid betydligt reducerat medicinalstyrelsens förslag. Härigenom har departementschefen kommit till något lägre anslagsbehov och en totalsumma för avlöningsstaten på 48 650 000 kronor. Något annat motiv än sparsamhetsskäl synes inte föreligga för denna återhållsamhet. Departementschefen gör följande uttalande till denna fråga:

Vad härefter angår styrelsens förslag om förstärkning av personalen å befintliga avdelningar vill jag uttala, att jag är väl medveten om att ett starkt behov föreligger av en utökning av sinnessjukhusens läkar- och sköterskepersonal för att de sinnessjuka skola kunna erhålla en mera tillfredsställande behandling och vård. Det skulle därför i och för sig vara i hög grad önskvärt, att de av styrelsen nu föreslagna personalförstärkningarna i sin helhet kunde genomföras. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om nya statsutgifter, som är nödvändig i nuvarande läge, har jag likväl sett mig nödsakad att föreslå en icke obetydlig reduktion av det av styrelsen föreslagna antalet nya befattningar. Därvid har jag dock ansett mig i stort sett kunna biträda de föreslagna förstärkningarna i fråga om läkarpersonalen, medan jag däremot i fråga om sjukvårdspersonalen varit nödsakad vidtaga en avsevärd nedskärning av styrelsens förslag.

Med hänvisning till överinspektörens förut citerade yttrande kan man ifrågasätta, om vi ha råd med en sådan sparsamhet. Här stå större värden än ekonomiska på spel. Det förefaller också olämpligt att anlägga vanliga sparsamhetssynpunkter på dessa viktiga sjukvårdsfrågor. Medicinalstyrelsens förslag är inte till fyllest för att tillfredsställa sinnessjukhusvårdens behov av kunnig och tillräcklig vårdpersonal, men förslaget är dock ett steg i rätt riktning och bör därför godkännas.

Statens sjukhuspersonals förbund har påyrkat, att de föreslagna hantverksbefattningarna i Ca 10 såsom murare, sadelmakare och reparatör vid Bona sjukhus måtte uppföras såsom hantverksföreståndare i Ca 12. Medicinalstyrelsen avstyrker detta yrkande med motivering, att ifrågavarande hantverkare i första hand vore avsedda att täcka sjukhusets behov av arbetskraft för reparationsarbeten, i vilka endast enstaka patienter förmodades komma att delta. Detta styrelsens uttalande antyder dock, att dessa tjänstemän komma att i viss utsträckning anlitas som arbetsledare. Dessutom innebär den ifrågasatta löneställningen så anspråkslösa löner, att Sjukhuspersonalförbundets framställning bör bifallas.

Medicinalstyrelsen har beräknat medelsbehovet för omkostnader vid statens sinnessjukhus till 22 400 000 kronor. Delposten utspisning föreslås höjd med 3 200 000 kronor. Härav komma 200 000 kronor på ökade

utspisningskostnader genom utökningen av vårdplatsantalet, 1 000 000 kronor beräknas för prisstegringar å vissa livsmedel, och 2 000 000 kronor äskas till förbättring av patienternas kost.

Den senare merutgiften skulle medföra en välbehövlig reform. Medicinalstyrelsen framhåller, att patientkosten vid sinnessjukhusen vore i allmänhet av betydligt lägre kvalitet än vid kroppssjukhusen, och anför vidare, att kostnaden vid lasaretten under 1945 uppgått till i genomsnitt 2 kronor 38 öre per vård dag, under det att motsvarande kostnad vid de statliga sinnessjukhusen under 1946 utgjort 1 krona 8 öre. Rent medeltidsmässigt framstår också det förhållandet, att man tillämpar en klassificering vid de statliga sinnessjukhusen vad kosten beträffar. Salspatienterna få således livnära sig på sämre mat än personalen, och personalen i sin tur får sämre mat än rumspatienterna. Medicinalstyrelsen vill nu genomföra en enhetskost och därvid lägga nuvarande kosthåll för personalen till grund för enhetskostens kvalitativa standard. Styrelsen beräknar att denna reform komme att kräva en merutgift på 3 000 000 kronor per år. I anledning av att man inte kan förvänta att omläggningen till enhetskost kan genomföras från nästa budgetårs början har styrelsen för det kommande budgetåret endast begärt 2 000 000 kronor för ändamålet.

Även denna försenade reform går departementschefen emot, och detta uteslutande av sparsamhetsskäl. Till frågan anför han i propositionen bl. a.: "För egen del finner jag starka skäl föreligga för en höjning av standarden på patientkosten vid sinnessjukhusen. Den av styrelsen föreslagna anordningen med införande av enhetskost synes mig också vara väl ägnad att varaktigt åstadkomma den önskvärda förbättringen i patienternas kostförhållanden. På grund av de avsevärda kostnader, som ett realiserande av styrelsens förslag skulle medföra, ser jag mig dock nödsakad att för närvarande ställa mig avvaktande till förslaget. Jag anser mig alltså icke kunna tillstyrka, att den ifrågasatta kostförbättringen genomföres redan från och med nästa budgetår."

Medicinalstyrelsens reformförslag i fråga om patientkosten är sannernigen icke för tidigt väckt och bör icke få anstå i anledning av den i jämförelse med reformens betydelse måttliga merkostnaden. Den ökning av övriga delposter under rubriken Omkostnader, som styrelsen föreslagit, är betingad av faktiska utgifter eller beräknade merutgifter och bör ävenledes beviljas. Den nedpressning av omkostnadssumman, som departementschefen förordar, förefaller obefogad. Anslagen under rubriken Omkostnader böra därför utgå enligt medicinalstyrelsens förslag med 22 400 000 kronor.

I anslutning till vad som anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att

I) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen, som föreslagits av medicinalstyrelsen, med den ändringen att de föreslagna hantverksbefattningarna i Ca 10 såsom murare, sadelmakare och reparatör vid Bona sjukhus uppföras som hantverksföreståndare i Ca 12;

II) godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kr. 27 455 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	„ 109 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	„ 16 905 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	„ 5 230 600
Summa förslagsanslag kronor	49 700 000;

III) för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln anvisa

dels till statens sinnessjukhus: avlöningar ett förslagsanslag av....	kr. 49 700 000
dels till statens sinnessjukhus: omkostnader ett förslagsanslag av ..	„ 22 400 000
dels ock till utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av	„ 425 000.

Stockholm den 1 april 1948.

Erik Jansson.

Gunnar Adolfsson.

Gösta Kempe.

K. E. Senander.

Harald Johanson.

S. Rönn-Christiansson.

Gerda Linderot.

Axel Nordström.